

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania B. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.

o zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne, zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 21 października 2020 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł.

z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt VIII Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Ł. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 marca 2019 r. oddalił apelację wnioskodawcy B. B. od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. X Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 września 2018 r. zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z dnia 29 grudnia 2017 r. pozbawiającą wnioskodawcę prawa do zasiłku chorobowego za okres od 29 kwietnia do 14 sierpnia 2017 r. oraz świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 15 sierpnia do 30 listopada 2017 r., stwierdzającą

nadpłatę zasiłku chorobowego oraz świadczenia rehabilitacyjnego za te okresy i zobowiązującą do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 25.782,99 zł oraz odsetek w kwocie 608,74 zł naliczonych do dnia wydania decyzji i odmawiającą prawa do wypłaty świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 do 12 grudnia 2017 r. w ten sposób, że: 1. przyznał wnioskodawcy prawo do zasiłku chorobowego za okres od 29 kwietnia do dnia 7 maja 2017 r., 2. zwolnił go z obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za okres od 29 kwietnia do 7 maja 2017 r. wraz z odsetkami; 3. zwolnił go z obowiązku zwrotu odsetek ustawowych w kwocie 608,74 zł naliczonych od nienależnie pobranego zasiłku chorobowego oraz oddalił w pozostałej części odwołanie od decyzji z dnia 29 grudnia 2017 r. oraz w całości - odwołanie od decyzji z dnia 3 stycznia 2018 r. odmawiającej prawa do dalszego świadczenia rehabilitacyjnego.

W sprawie bezsporne było, że wnioskodawca będąc od dnia 14 lutego 2017 r. długotrwale niezdolnym do pracy z powodu choroby i pobierając z tego tytułu zasiłek chorobowy, w dniu 8 maja 2017 r. podpisał umowę zlecenia z firmą J. sp. z o.o. i z tego tytułu otrzymał wynagrodzenie w kwocie 520 zł brutto, po czym w dniu 4 lipca 2017 r. wystąpił z wnioskiem o wypłatę świadczenia rehabilitacyjnego, które to świadczenie zostało mu przyznane za okres od 15 sierpnia do 12 grudnia 2017 r.

W ocenie Sądu drugiej instancji każde - nawet krótkie podjęcie zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia, stanowi podjęcie działalności zarobkowej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym. Sam zatem fakt kontynuacji lub podjęcia takiej działalności skutkować musi - zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 870 ze zm.) utratą prawa do świadczeń z powołanej ustawy. Sąd Okręgowy podzielił w pełnej rozciągłości wywody Sądu Rejonowego sprowadzające się do tezy, że wnioskodawca został w sposób prawidłowy pouczony o okolicznościach powodujących brak prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego po ustaniu tytułu do ubezpieczenia chorobowego, a pouczenia te były mu znane przed podpisaniem umowy zlecenia. Wnioskodawca miał zatem pełną świadomość, że zarówno zasiłek chorobowy jak i

świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu do ubezpieczenia chorobowego w sytuacji podjęcia działalności zarobkowej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym. Tym samym pobierane przez niego od 8 maja 2017 r. świadczenia - zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne, były świadczeniami nienależnymi i podlegają zwrotowi na podstawie art. 84 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Wnioskodawca utracił bowiem prawo do zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 8 maja 2017 r., tj. od daty ustania prawa do świadczeń.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości zarzucając naruszenie: 1/ art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że podjęcie przez wnioskodawcę działalności zarobkowej w myśl przywołanego przepisu skutkuje brakiem prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, podczas gdy praca w okresie od 8 do 12 maja 2017 r. została podjęta tylko i wyłącznie incydentalnie dla otrzymania środków niezbędnych do uiszczenia opłat mieszkaniowych, a ponadto incydentalne podjęcie zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia nie stanowi kontynuowania działalności zarobkowej ani podjęcia działalności zarobkowej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym; 2/ art. 84 ust. 1, ust. 2 i ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) przez zastosowanie, podczas gdy nie było podstaw do żądania od ubezpieczonego zwrotu pobranych świadczeń; 3/ art. 84 ust. 1, ust. 2 i ust. 6 ustawy systemowej w związku z art. 7 pkt 1 ustawy zasiłkowej przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczony powinien zwracać świadczenie za cały okres wskazany w decyzji, a nie jedynie za okres objęty zaświadczeniem lekarskim.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący sformułował istotne zagadnienia prawne, 1/ „czy praca zarobkowa podjęta w krótkim okresie i incydentalnie dla otrzymania środków niezbędnych do zaspokojenia bieżących potrzeb, stanowi podjęcie działalności zarobkowej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym w rozumieniu art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej?, 2/ „czy w tym kontekście znaczenie ma to, czy działalność ta została podjęta w okresie przed

wypłatą zasiłku (w czasie oczekiwania na jego wypłatę)?”, 3/ „czy podjęcie działalności zarobkowej we wskazanych warunkach skutkuje utratą prawa do świadczeń za cały okres niezdolności do pracy?”.

Wniósł o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w

konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

W judykaturze utrwalił się pogląd, że każda praca zarobkowa wykonywana w okresie zwolnienia lekarskiego powoduje utratę prawa do świadczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1978 r., II URN 130/78, PiZS 1980 nr 8, s. 87; z 31 maja 1985 r., II URN 75/85, OSNC 1986 nr 3, poz. 32; z 12 sierpnia 1998 r., II UKN 172/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 522 oraz niepublikowane wyroki z 6 grudnia 1978 r., II UR 129/78; z 27 czerwca 1991 r., II URN 40/91; z 22 listopada 2000 r., II UKN 71/00; z 19 marca 2003 r., II UK 257/02; z 9 czerwca 2009 r., II UK 403/08; z 8 października 2014 r., III UK 14/14). Za taką pracę uważa się każdą pracę w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym wykonywanie różnych czynności w ramach stosunków zobowiązaniowych prawnych, ale także poza takimi stosunkami, w tym kontynuowanie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie czy stosunek korporacyjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSP 2006 nr 4, poz. 43 i powołane tam orzeczenia lub wyrok Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2005 r., I UK 154/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 307). W tej argumentacji, ryzyka ubezpieczenia chorobowego muszą wypełnić się całkowicie, a w razie wystąpienia ryzyka niezdolności do pracy lub do prowadzenia pozarolniczej działalności wskutek choroby ubezpieczony ma obowiązek powstrzymania się od wszelkich czynności wykonywanych zawodowo, ponieważ to świadczenia z chorobowego ubezpieczenia społecznego mają rekompensować brak możliwości uzyskiwania dochodów. Za niedopuszczalne uznaje się pobieranie takich świadczeń (połączone z brakiem obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za okresy choroby), w razie uzyskiwania dochodów z kontynuowanej działalności, nawet gdyby polegało to na wykonywaniu czynności w istotny sposób nieobciążających jego organizmu (por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2007 r., I UK 145/07, OSNP 2009 nr 1-2, poz. 28; z 5 czerwca 2008 r., III UK 11/08, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 292 i z dnia 6 lutego 2008 r., II UK 10/07, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 123).

Zakaz wykonywania pracy czy działalności zarobkowej lub niezgodne z prawem wykorzystywanie zwolnień lekarskich zawsze prowadzi do utraty prawa do świadczeń zasiłkowych. Dlatego naruszenie bezwarunkowego zakazu

zarobkowania w okresach orzeczonej niezdolności do wykonywania pozarolniczej działalności zarobkowej prowadzące do utraty świadczeń zasiłkowych może przybrać formę odmowy przyznania zasiłku chorobowego, którego wypłata z reguły wywołuje problemy z jego zwrotem. W każdym razie opóźnienie w wypłacie zasiłku chorobowego (na co powoływał się skarżący) czy nawet definitywna odmowa jego przyznania, nie usprawiedliwia podejmowania lub kontynuowania w okresie orzeczonej niezdolności do pracy działalności zarobkowej sprzecznej z celem zwolnień lekarskich, którym jest odzyskanie zdrowotnej zdolności do pracy lub wykonywania innej działalności podlegającej ubezpieczeniom społecznym. Oznacza to, że gdyby skarżący nie pracował w okresach orzeczonej niezdolności do jej wykonywania, to Sądy nie miałyby podstaw prawnych do oddalenia odwołania. Pracą zarobkową, której wykonywanie w okresie orzeczonej niezdolności do pracy powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2017 r., poz. 1368), jest każda aktywność ludzka zmierzająca do osiągnięcia zarobku, w tym pozarolnicza działalność gospodarcza, choćby nawet polegająca na czynnościach nieobciążających w istotny sposób organizmu pracownika pozostającego na zwolnieniu lekarskim. Wykonywanie przez pracownika nawet sporadycznej i, jakby się wydawało na pierwszy rzut oka, nieobciążającej pracy podczas zwolnienia lekarskiego, skutkuje obowiązkiem zwrotu zasiłku chorobowego. W aktualnym stanie prawnym nie jest niezbędna ocena w zakresie, czy "inna praca zarobkowa" jest niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego. Wykonywanie (każdej) pracy zarobkowej, niezależnie od jej wpływu na stan zdrowia ubezpieczonego, stanowi samodzielną przesłankę utraty prawa do zasiłku chorobowego (opiekuńczego) – wyrok Sądu Najwyższego z 9 maja 2018 r. w sprawie III UK 72/17 (LEX nr 2497582). Trzeba również zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2013 r. w sprawie I UK 606/12 (LEX nr 1391152), w którym stwierdzono, że pozbawione racji są wywody, że ubezpieczony pracownik czasowo niezdolny do pracy u jednego pracodawcy, może wykonywać inną pracę u drugiego pracodawcy, jeśli nie jest ona niezgodna z orzeczeniem lekarskim (celem zwolnienia chorobowego). Obecnie wykonywanie (każdej) pracy zarobkowej,

niezależnie od jej wpływu na stan zdrowia ubezpieczonego, stanowi samodzielną przesłankę utraty prawa do zasiłku chorobowego (opiekuńczego).

W sprawie zatem nie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające interwencji Sądu Najwyższego.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.

Na podstawie art. 98 k.p.c. w zakresie kosztów zasądza się od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.